

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Атанаска Михаилова Тенева – УХТ-Пловдив

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „доктор“

Автор на дисертационния труд: Махер Хоурани

Тема на дисертационния труд: Фактори, влияещи върху успешното прилагане на стратегията на частните университети в Йордания

1. Общо представяне на процедурата и докторанта

Махер Хоурани е задочен докторант в катедра „Стопанско управление“ в Стопански факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“- професионално направление 3.7 Администрация и управление (Социално управление). Отчислен е с право на защита.

Основание за представяне на становището е участие в състава на научното жури съгласно Заповед № РД 38-733/07.12.2017 г. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“.

2. Актуалност на тематиката

През последните десетилетия рязко се увеличава броят на завършващите висше образование в световен мащаб. Разширява се дейността на висшите училища и особено в частния сектор. Според Статистическия институт на ЮНЕСКО (UNDP, 2012) средногодишният ръст с 4,3 % е значително по-бърз от нарастването на населението от 1,6 % за същия период, а близо 40 % от записалите висше образование в Азия са студенти в частни учебни заведения. В Йордания 26,9 от студентите се обучават в частни университети. Развитието на образователна система се разглежда като средство за повишаване на икономическата конкурентоспособност на страната. От частните висши училища са очаква да подобрят своя принос в социално-икономическото развитие на Йордания и на самата образователна система по отношение на качеството на обучение и на научни изследвания, на ангажиране с икономически проекти и проблеми на местно, регионално и международно ниво. Въпреки амбициозните стратегии, изготвени от частните университети в Йордания, реалните резултати не задоволяват. Необходима е преориентация на стратегиите за управление от репутация към ефективност.

Дисертационното изследване се фокусира върху тенденциите във висшето образование и ключови фактори, които допринасят за успешното развитие на частните университети в Йордания. Затова определям като безспорна актуалността на темата. Тя обстойно е аргументирана от докторанта през призмата на стратегическото управление, на задаването на една съвременна теоретична рамка за факторите, влияещи върху успеха на прилагане на стратегиите на организациите в сферата на висшето образование.

3. Познаване на проблема.

Докторантът се позовава на актуална научна литература и статистика от последните години по отношение на стратегическото управление, световни тенденции и национални предизвикателства пред управлението на висшето образование. На основата на сериозен литературен обзор групира основни проблеми, действителни рискове и предизвикателства, свързани с позиционирането на частните университети в Йордания. Критично оценява техните стратегически планове, въпреки поддържаното критично равновесие и увеличаването на техния принос за развитие на висшето образование. Търси ключови фактори, които влияят на успешното изпълнение на стратегията чрез проучване и анализ на експертни мнения. Насочва възможните решения към процеса на прилагане на стратегиите по пътя на преодоляване на различия между теоретичното им разработване и практиката. Определено проличава равнището на информираност, на познаване състоянието на проблема, както и умението на Махер Хоурани статистически да обосновава и анализира.

Направеният литературен обзор на теоретични концепции и предходни емпирични изследвания е позволил вътрешните и външни фактори на контекста в процеса на прилагане на стратегията да се конкретизират като подтеми от гледна точка на управление на висшето образование. Резултатът е предложеният концептуален модел на дисертационното изследване.

4. Обща характеристика на представения дисертационен труд.

Приемам структурата на дисертационния труд от увод и изложение в 5 глави. Тя отговаря на изискванията за теория, методология и емпирично изследване. Специфично е първоначалното дефиниране на основни понятия, въведението към всяка глава. Като количество дисертационният труд има достатъчен обем. Основният текст е 218 страници плюс 22 страници с повече от 221 използвани актуални информационни източници. Приложенията са оформени отделно в 70 страници. Коректно са разграничени източниците в заимстваните и авторски 22 фигури и 66 таблици, които илюстрират изследването. Приложенията и таблиците правят по-убедителни анализа на данните и тестването на изследователските хипотези, достоверността на коментарите в дискусиите, заключенията и препоръките въз основа на изследователските резултати.

Основният въпрос е за влиянието на взаимоотношенията между ключови фактори, свързани с процеса на реализиране на стратегията на частните университети в Йордания, стратегията, за измеримите индикатори за нейното успешно прилагане. Отговорите и коментарите отчитат конкретни характеристики на частните университети при обяснение на разликите в степента на влияние и взаимодействие.

Коректно са определени основната и специфичните цели на изследването – проучване и подобряване естеството на взаимовръзката между контекста на процеса на прилагане на

стратегията на частните университети в Йордания, вътрешните и външните фактори и показателите за успешно прилагане на стратегията (финанси, клиенти, вътрешни процеси, обучение и развитие). Причинно-следствената връзка между факторите на контекста и степента на успех на постигнатите резултати от прилагането на стратегията се съсредоточава в четирите перспективи на Балансираната карта от показатели (финанси, клиенти, вътрешни процеси, обучение и растеж). На тази основа са формулирани зависимите променливи в проучването по аналогия с други подобни проучвания на бакалавърското образование в САЩ, Йордания и Малайзия. Детайлният концептуален модел комбинира трето измерение, подчертаващо ролята на характеристиките на частните университети в Йордания: университетска йерархия, разнообразие на студентски програми, разнообразие на университетски програми и международна ориентация.

Обективната валидност на концептуалния модел емпирично е апробирана. Защитена е употребата на комбиниран описателно-корелационен метод на проучване за целите на дисертационното изследване. Целевата популация се състои от 8041 административни и академични служители в 20 частни университета на Йордания за периода 2014-2015 година, разделена в три отделни групи (старши ръководители, средно ниво на управление, преподаватели). Докторантът прецизно посочва ограниченията на изследването.

5. Оценка на дисертационния труд и приносите.

Научният стил на дисертационния труд е много добър. Направените изводи са резултат от задълбочени теоретични търсения на автора, на неговото умение да формулира, емпирично да проверява и статистически детайлно да обосновава достоверността на изследователски хипотези. В заключителната част са направени както общи теоретични, така и конкретни, отличителни за частните университети в Йордания изводи и препоръки.

Недостатъчно се обосновават предпочитаните дефиниции и теоретични интерпретации на съвременни изследователи за нуждите на дисертационния труд. Понякога позоваването е твърде буквално и отдалече, а коментарът - прекалено кратък. Литературният обзор би спечелил от един по-задълбочен сравнителен анализ.

Приносите, отразени в дисертационния труд и в автореферата могат да се определят като значими в научно-приложно отношение. На първо място отбелязвам разработения комплексен концептуален модел. Той включва независими външни и вътрешни фактори, които влияят върху успешното изпълнение на организационната стратегия. Зависимите променливи, които са индикатори за успеха от прилагането на стратегията се опират на Балансираната карта от показатели, разработени от Каплан и Нортън. Тествани са 4 променливи, отличителни за частните университети в Йордания. Подробно е разработено тяхното съдържание, адаптирано за организации от сферата на висшето образование.

Моделът е тестван и статистически е оценена неговата валидност. На второ място, разработеният модел и методологията за емпирично изследване могат да се прилагат многократно от организациите както в сферата на висшето образование, така и в други сфери на обществена дейност с цел успешно управление на процеса на прилагане на стратегиите на практика. Трето, позовавайки се на проведеното изследване се идентифицира необходимост от въвеждането на BSC. За правилното имплементиране на BSC картите са необходими, и подходящ човешки ресурс, и финансиране – обстоятелства, които частните университети в Йордания притежават според направените анализ и оценка.

6. Посочени са две публикации на Махер Хоурани по дисертационния труд. Те представят концептуалната рамка на разбирането за изпълнение на една стратегията (Comprehensive Literature of Conceptual Frameworks for Strategy Implementation Understanding, Journal of Business, Economics and Finance) и емпиричното изследване на факторите, които влияят върху прилагането на стратегията на частните университети в Йордания (Factors Affecting Strategy Implementation for Jordanian Private Universities, Journal of Management Research). Свидетелстват за апробиране на основни тези от докторантския труд, за личното участие и заслуги по отношение на формулираните теоретични и емпирични приноси.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд „Фактори, влияещи върху успешното прилагане на стратегията на частните университети в Йордания“ представлява завършено изследване, в което проличават равнището на теоретична подготовка и способностите за самостоятелно научно изследване на кандидата Махер Хоурани.

По съдържание на дисертационния труд като цяло и обща оценка на значимостта на приносите на проведеното изследване преценявам, че са спазени изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за прилагането му, както и предвидените процедури в Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“.

На основание гореизложеното, давам своята положителна оценка за проведеното изследване, постигнати резултати и приноси. Считам за основателно да предложа на Махер Хоурани да бъде присъдена образователната и научна степен „доктор“ в област на висшето образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.7 Администрация и управление (Социално управление).

25.01.2018 г.

Изготвил становището:

(доц. д-р Атанаска Тенева)